

● עם התקרב יום הולדתה הראשון של הממשלה הנוכחית, ב־23 בינואר, יחפש לוי אשכול להגיע להישג בינלאומי כלשהו, בו יוכל להתגאות ביום השנה. משנה מסוג הודעה על הקמת כור גרעיני להתפלת מייס, או השגת מילווה גדול ונוה מגרמניה.

● כמה מיועציו של אשכול, שאינם מוכנים להסתפק בכך, החלו השבוע בגישושים אצל אנשי-מדע-עזרה עצמאיים, כדי לבדוק אם יש טכני ליצירה מחדש של את"א (אזרחים תומכים באשכול) או גוף ציבורי דומה, שיעזור להרמת היקרה של אשכול.

● ההחלטה הסופית בדבר הקמת תלביזה בישראל תיפול רק בראשית 1968, מתוך תקווה שאפשר יהיה להשיג תמשי בה לקראת הבחירות של 1969. לשם כך יוקם מוסד שיכלול את הסלביזה, הרדיו, לשיכת העיתונות מינהל ההסברה. לבי ראש המוסד יועמד כנראה יעקב הרצוג, יועצו של לוי אשכול.

● איסור הראל לא יזכה להביא את ראש הממשלה לבידור הסוכמך ביניהם. הובטח אמנם להראל כי טענותיו יתבררו בפני ועדת-משנה אבל לאשכול מותר לטוב להופיע בפני ועדה זו. יש להניח כי הוא ישתמש בזכותו זו, ויבצע את תוכניתו לבידור הראל ימשיך בינתיים בשתיקתו, לאחר שהוכרז לו כי זה התנאי לקיום בידור ממלכתי.

● פעילי מפא"י מאיחד הקבוצות והקיבוצים, ובראשם אליעזר שושני, מראשוני המפקדים בפלמ"ח, ימשיכו במאבקי קם נגד אשכול. קבוצה זו, שכמעט הביאה להתפטרותו של אשכול לפני שבועיים, נבלמה לזמן מה, אך שושני יחדש בימים אלה את פעילותו. סערה חדשה עומדת להתחולל סביב "האדם השלישי" של פרשת לבון, הכלוא בכלא רמלה. משפחתו מינתה עורך-דין אוטורי, העומד להגיע לארץ בזמן הקרוב כדי לטפל בשיחורורו. מינוי זה בא בעקבות חששות המשפחה, שהאדם השלישי לא יסוחר בתום מאסרו, אלא ישאר בכלא לפי צו מיוחד.

● מי שהיה מנהל "רסקו", מרדכי שטרן, לא יהסס לפרסם בעתיד הקרוב את המסמכים כים והתעודות שברשותו, במטרה להוכיח כי שר ה"אוצר, פינחס ספיר, הוא האיש שם במצבה הכושל של "רסקו". הקריירה הפוליטית של שטרן נשענה בעיקר על פירסומו כמנהל חברה גדולה ומצליחה. עתה נחלץ שטרן להציל קריירה זו, ולו גם במחיר דכישת שונאים חריפים במפא"י.

● אשמות מלוות מיסמך כים ותעודות יוטחו גם כן פני שר המשפטים יעקב שמשון שפירא. רפי החליטה שלא להרפות ממנו ומקשריו עם חברת סומרפין, מרכזת לשם כך מסמכים ועובדות, לקראת הדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

● צפוי סיכום-עבודה כאחד ממפעלי התעשייה הממלכתיים, לאחר שהוחלט להעביר אותו מסביבת תדיאביב לגליל. פועלי המפעל, בדומה לפועלי ארגמן בשעתו, מתנגדים להעברה.

● ועידה ארצית של תומכי שינוי שיטת הבחירות תתכנס בתחילת חודש מארס, לפי יוזמתו של דויד בן-גוריון. עד אז ייפגש בינינו עם עשרות אישים, בניסיון לשכנע אותם להצטרף לוועידה ולוועדים המקומיים שיוקמו בערים הגדולות.

● סכסוך העבודה בנמל חיפה יוקפא לכמה ימים, עד שיובנו של אבא חושי מר ארצות-הברית. הסיבה: מועצת פועלי חיפה נכנסה למבוי סתום. עובדי הנמל דרשו לאשר להם שביתה, אבל מפ"ח אינה יכולה לאשר שביתה בניגוד למדיניות ההסתדרות, ועוד בחברת שרותי נמל מאוחדים, שהיא חברה הסתדרותית. מצד שני ברוב, שאם השביתה לא תאושר, תאבד מפא"י את מעמדה בקרב פועלי הנמל. אם וכאשר תאושר לפועלי הנמל העלאת-שכר (26%) כפי ש' הובטח להם, ואם יאלצו את רשות

הנמלים לשלם חלק מהוספה זו — יתפטר מנהל הרשות, רביאלוף חיים לסקוב.

הרצוג

הראל ימשיך בינתיים בשתיקתו, לאחר שהוכרז לו כי זה התנאי לקיום בידור ממלכתי.

● פעילי מפא"י מאיחד הקבוצות והקיבוצים, ובראשם אליעזר שושני, מראשוני המפקדים בפלמ"ח, ימשיכו במאבקי קם נגד אשכול. קבוצה זו, שכמעט הביאה להתפטרותו של אשכול לפני שבועיים, נבלמה לזמן מה, אך שושני יחדש בימים אלה את פעילותו. סערה חדשה עומדת להתחולל סביב "האדם השלישי" של פרשת לבון, הכלוא בכלא רמלה. משפחתו מינתה עורך-דין אוטורי, העומד להגיע לארץ בזמן הקרוב כדי לטפל בשיחורורו. מינוי זה בא בעקבות חששות המשפחה, שהאדם השלישי לא יסוחר בתום מאסרו, אלא ישאר בכלא לפי צו מיוחד.

● מי שהיה מנהל "רסקו", מרדכי שטרן, לא יהסס לפרסם בעתיד הקרוב את המסמכים כים והתעודות שברשותו, במטרה להוכיח כי שר ה"אוצר, פינחס ספיר, הוא האיש שם במצבה הכושל של "רסקו". הקריירה הפוליטית של שטרן נשענה בעיקר על פירסומו כמנהל חברה גדולה ומצליחה. עתה נחלץ שטרן להציל קריירה זו, ולו גם במחיר דכישת שונאים חריפים במפא"י.

● אשמות מלוות מיסמך כים ותעודות יוטחו גם כן פני שר המשפטים יעקב שמשון שפירא. רפי החליטה שלא להרפות ממנו ומקשריו עם חברת סומרפין, מרכזת לשם כך מסמכים ועובדות, לקראת הדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

● צפוי סיכום-עבודה כאחד ממפעלי התעשייה הממלכתיים, לאחר שהוחלט להעביר אותו מסביבת תדיאביב לגליל. פועלי המפעל, בדומה לפועלי ארגמן בשעתו, מתנגדים להעברה.

● ועידה ארצית של תומכי שינוי שיטת הבחירות תתכנס בתחילת חודש מארס, לפי יוזמתו של דויד בן-גוריון. עד אז ייפגש בינינו עם עשרות אישים, בניסיון לשכנע אותם להצטרף לוועידה ולוועדים המקומיים שיוקמו בערים הגדולות.

● סכסוך העבודה בנמל חיפה יוקפא לכמה ימים, עד שיובנו של אבא חושי מר ארצות-הברית. הסיבה: מועצת פועלי חיפה נכנסה למבוי סתום. עובדי הנמל דרשו לאשר להם שביתה, אבל מפ"ח אינה יכולה לאשר שביתה בניגוד למדיניות ההסתדרות, ועוד בחברת שרותי נמל מאוחדים, שהיא חברה הסתדרותית. מצד שני ברוב, שאם השביתה לא תאושר, תאבד מפא"י את מעמדה בקרב פועלי הנמל. אם וכאשר תאושר לפועלי הנמל העלאת-שכר (26%) כפי ש' הובטח להם, ואם יאלצו את רשות

הנמלים לשלם חלק מהוספה זו — יתפטר מנהל הרשות, רביאלוף חיים לסקוב.

לא עזר לו. החוק כפה על השופטים לרשיעו.

השופט ויתקון אמר בפסק-הדין, שאם יתקבל פירוש החוק שניתן עליידי השופט טים שהרשיעו את כהן, "חוששני שיאלץ האזרח הזהיר להתחמק מכל פגישה ושיתה עם איש זר, פרט אולי מפגישה מיקרית ו' משיחה על דברים של מה בכך. כל ויכוח על ענייני דיוכא ועל בעיות המנסרות ב' עולם, והשנויות במחלוקת בין הבריות, עלול להכיל חומר אינפורמטיבי, וכך נגיע למצב, הידוע לנו לשימצה מדומגמת של ארצות מסוימות, שהאזרח מפחד לדבר ול' הביע את דעותיו כלפי איש מבחוץ. שד זה לא יכירנו מקומו אצל עם חופשי, ואני מקווה שלא נגיע למצב כזה."

הוסיף אהרון כהן: "זוהי דעתו של ה' שופט ויתקון. לא כל מועמד לדין מובטח לו שהשופט, שיחרוז את דינו, יהיה בעל אופקים רוחניים ובעל השקפת-עולם כאלה." אחיזת-עניים. אילו נערך משפטו של אהרון כהן לפי הגוסס המתוקן של החוק, היה בית-המשפט מזכה אותו. יותר מזה: הצעת-התיקון, כמוה כהודאה של הממשל' לה, כי כהן ישב 18 חודש בכלא על לא עוול בכפיו.

חברו-למפלגה של כהן, מרדכי אורן, ה' נסה גם הוא בעול משפטי, כאשר נשפט ב'צ'כיה. אולם שם, אחרי שהממשלה הציעה הודעה בכך, היא העניקה לאורן הרביליטי-ציה מוחלטת, נתנה לו פיצויים וחושבת ל' תרגם את ספרו לצ'כית. שום כחנה כזאת לא הובעה עליידי ממשלת ישראל כלפי אהרון כהן.

"אילו היה מאסרי גורם לשינוי החוק כ' הלבנה, הצהיר כהן, "הייתי רואה בו מחיר שאני חייב לשלם באהבה בעד הישג חשוב להגנת הדמוקרטיה במדינה. אבל מסתבר ששילמתי את המחיר — והממשלה אינה נותנת את התמורה. היא אינה מתקנת את החוק, אלא זורה חול בעיני הציבור!" יהיה זה סיכום עגום למאבק ציבורי, ול' התקוממותם של שופטים עליונים, נגד חוק אנטי-דמוקרטי. התיקונים המוצעים בחוק נ' עדו רק לאחוז את עיני הבריות, וליצור את הרושם שהממשלה נכנעה לרצון הציבור.

היסמוריה

השום החתוק

כאשר הגיע מרדכי קוסובר לחיפה שכר עטאל (בערבית: סבל) שיעלה את מזוודותיו להדר-הכרמל. זה היה יום חמסין והעטאל סחב והויע, סחב והויע. לבסוף עצר והודיע שאם לא יקבל תוספת למחיר המוסכם לא ימשיך בשום אופן בדרכו.

קוסובר, שידע כבר אז ערבית, סרב, ה' כיר לעטאל כי היה זה הוא, הסבל, שקבע את הוואחד כלימה (המילה האחרונה) בקשר לשכר-הסירותה.

העטאל כל כך התרשם מהתשובה שהוש' מעה בערבית צחה, שהודיע לקוסובר כי הוא חברהמן (אנתה מאסר!) והוא נשא את מזוודותיו בלי להוציא נגה נוסף. מאז עברו 40 שנה וקוסובר הפך לפרו-ספור ללשון העברית באוניברסיטת ניו-יורק, הידוע כאחד הבלשנים המוכחים לערבית ארצישראלית. את ספרו האחרון, שהוציא החודש, הקדיש לנושא רבי-עניין: השפעת ה' ערבית על הלשון האידיש, שהיתה (ועודנה) מצוייה בפי היישוב הישן האשכנזי.

"אוונטאג'י". קוסובר חוזר לימים ב' הם עוד קראו ראשוני העולים לרחובות — דוראן, לראשון-לציון — עיון-קרא — לבאר-טוביה — קאסטיגיה ולוכרין-יעקב — זא מארין וירושלים היתה מלאה טיפוסים מ' סוגו של רב בערל זיינערמאכר (השען), רב שלום תילים-זאנער (אומר פרקיית-הילים), רב פישל, דער מעלה-גירה (הזולל) וריינה, די רעכצין (הרבנית).

יישוב ישן זה דיבר אידיש, אך לא היתה זאת סתם אידיש גלוהית (ששרשה, לדעת חוקרים, 60% גרמניים, 25% עבריים ו-15% סלאביים). היתה זאת אידיש מיוחדת במינה, גדושה מלים לקוחות מן הערבית, התורכית, הפרסית והלאדינו.

היהודים קנו בייארעס (פרדסים), החזיקו ב'דיהם מסכאעס (חרווי עינבר) — אכלו סאלאטעס עם זייטונעס. מתורכית באה המילה אוונטאג'י (נוכל, תכנן, הרפתקן) ומפרסית המילה פושט — בחור פשוט וגס-רוח.

"באד' עסקרייה". תוך כדי שיחזור לשון האידיש הארצישראלית מוכיר קוסובר (המשך בעמוד 22)

שבועיניים חמורים כלכך תושחת האשמה על יסוד חזקה משפטית. זה דבר חמור מאד, כאשר מרשיעים אדם — זה דבר שהר' שיעו אותי — על יסוד ההנחה, רואים אותו כ'אי ל' מטר ידיעה סודית! הרי בכל מש' סט, אפילו אם יש ספק — מוכים, איך אפי' שר להרשיע בעבירה חמורה כזאת על יסוד, כאילו "!"

על כן, לדעתה, יישאר החוק, קטלני, אני סי דמוקרטי כפי שהיה. הוא עלול להשאיר גם הלאה בידי הש"ב, או בידי מי שעומד מאחוריו, את האפשרות לקטול באמצעותו כל מי שירצו לקטלו."

מצב הידוע לשימצה. מה שברור לגמרי הוא, כי אם לא יתוקן החוק תיקון של ממש, יוכל גם להבא רוקש הש"ב להת' פאר — כפי שהתפאר בימי משפט אהרון כהן — כי "עוד לא קרה שאדם יועמד לדין על דינו ויצא זכאי."

כהן עצמו הביא בשעתו עדים בעלי מעמד מיוחד במינו, הוא גם לא הסתמך בהגנתו רק על זכרונו, אלא יכול היה להציג מיס' מכים מתוך ארכיונו המסודר להפליא. מ' אחריו עמד ציבור גדול והולך, שהרגיש כי נעשה פה עוול משווע — ובכל זאת הורשע עליידי בית-המשפט המחוזי בחיפה. לתביעה לא היתה כל הוכחה — פרט לעובדה שהוא נפגש עם אדם שהוגדר עליידי הש"ב — ללא ידיעתו של כהן — כ"סוכן זר". כל זה

• תוך מהלך המשפט, הסתבר כי מדי פעם, כשהיה כהן נכנס למשרד המשלחת המדעית, אשר אחד מאנשיה הוגדר כ"סוכן זר", היה השוטר בפתח רושם את שמו ואת מספר תעודת הזהות שלו. "בשביל מ' רשתות" שאל כהן את נציג הש"ב בבית-המשפט, "בשביל הרבנות הראשית"

בשפתיים ובצחאר, והתחיל לשלוח אלי ידיים. מבקתי אתו. עשיית הכל ככדי להשתחרר מסוכן. כל כך שנאתי אותו, שאם היה לי מ' — הייתי הורגת אותו. במשך כל הזמן הזה צעקתי שיעזוב אותי. חשבתי שאם אצקע, ישמעו אותי אני שים, יכנסו למשרד, ואז הוא יהיה מוכרח לעזוב אותי.

כשלנודי שמע שאני צועקת, ונלחמת בכל כוחי, הוא עזב אותי קצת, וביקש ממני לא לצעוק ולא לעשות מזה עניין, ושבצעם לא קרה שום דבר. צעקתי עליו שיקום ממני, ואז הוא קם. מיד נתתי קפיצה לכיוון הדלת, פתחתי אותה, ירדתי במדרגות בריצה, ותוך כדי כך ה' תכלתי אחורנית, אם הוא רץ אחרי.

★ ★ ★
מה, אם בכלל, קרה?

צתי משם כמה מהר שרק יכולתי, וברחתי לחנות של דווחי, שנמצאת ב' קרבת מקום. סיפרתי לדודה מה שהמנהל הזקן רצה לעשות לי, ופרצתי בכבי נורא. הדודה כל הזמן הרגיעה אותי. רציתי שאבא שלי יבוא, אבל הדודה לא רצתה ש' ההורים שלי יראו אותי במצב כזה נורא. היא הרגיעה אותי כל הזמן.

אני לא זוכרת כמה זמן הייתי אצל הדודה, כי הייתי בהלם. אבל אחרי שהרגשתי יותר טוב נסעתי הביתה. ההורים, שראו איך אני באה, נבהלו. הם שאלו אותי מה קרה. גם להם סיפרתי. אבי תיכף התייעץ עם גיסו. הגיס אמר שלא כדאי ללכת למסורה, כי יכתבו על זה בעתונים.

בכל אופן נסעתי עם אבי למסורה. הקצין שקיבל ממני את החלונה ראה את החצאית שלי, שנקרעה בזמן שנאבקתי עם העורך-דין, הדודה שלי סיפרה לו גם באיזה מצב הייתי: פרועה ופצועה, ועם שריטות על הישוקיים.

הקצין גבה את העדות ונתן לי מכתב ללכת למחרת היום ולעשות בדיקות רפואיות אצל ד"ר זירובסקי. הרומא ביק אותי, ו' שלח את תוצאות הבדיקה למסורה. עכשיו אני לא יודעת מה לעשות. אני נורא מפחדת לעבוד אצל בוס פרטי. מאז אני לא עובדת, ויש לי כל מיני חלומות בשינה. מספיק לי המקרה שכבר קרה.

עד כאן סיפורה של הנערה. עורך-הדין מרדכי לגווי שנשאל על המקרה, השיב: "אני מכחיש את כל מה שהבחרה אומ' רת. לא היו הדברים מעולם. אינני מעוניין לדבר בשלב זה. כל מה שיהיה לי להגיד, אני בבית-המשפט."

השופטים, שישמעו את דבריו, יצטרכו להחליט מה קרה — אם בכלל קרה — על הספסל במשרד עורך-הדין.